

Witajcie w gminach

Kietrz • Krzanowice • Krzyżanowice • Pietrowice Wielkie

Materiał był wydany w ramach projektu nr rej. CZ.3.22/3.3.04./11.02632
pt.: „Partnerství k poznání regionu / Partnerstwo do poznania regionu”
ze wsparciem finansowym z Programu operacyjnego współpracy transgranicznej
Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013.

Gminę tworzy miasto Kietrz oraz 11 okolicznych wsi: Dzierżysław, Kozłówki, Lubotyń, Ludmierzyce, Nasiedle, Nowa Cerekwia, Pilszcz, Rogożany, Rozumice, Ściborzyce Wielkie i Wojnowice.

Dzierżysław

Miejscowość, którą od X wieku zamieszkiwali Słowianie, a nazwa pochodzi z języka morawskiego. We wsi przez długi okres działała duża kopalnia gipsu, powstała w miocenie, złożę gipsu było eksploatowane do 1972 r. Na polach w okolicy Dzierżysławia od kilku lat prowadzone są przez studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego badania archeologiczne. W sierpniu 2000 roku archeolodzy natrafili na pierwszą w Polsce osadę mieszkalną ludu kultury magdałeńskiej, która pochodzi sprzed 12 tys. lat. Ciekawostką jest również odkrycie dwóch figurek Wenus z hematytu.

1)

2)

Warto zobaczyć:

- rezerwat **Góra Gipsowa** - utworzony w 1957 roku. Na terenie rezerwatu występują rośliny stepowe oraz zaroślowe np. dzwonek boloński, głowienka wielkokwiatowa, wrotycz baldachogroniasty.

1) **kościół św. Bartłomieja** wybudowany w 1936 roku na bazie starego XV wiecznego kościoła zniszczonego przez wojnę trzydziestoletnią.

2) „**Woda dzierżysławianka**” - ponad stuletnie źródło wody

3) „**Park Pięciu Bram**”- założony przez mieszkańców w miejscu, gdzie niegdyś stał okazały pałac, wybudowany w połowie XVIII w. przez mistrzów włoskich. Na placu pałacowym znajdowało się pięć bram i stąd nazwa parku.

3)

4)

4) „**Kwitnąca studnia**”

- ogród skalny „**Stodola**” - ul. Kościuszki 21.

Kietrz

Na terenie miasta istniała osada słowiańska już w XI wieku. Rok 1321 uznaje się za datę nadania praw miejskich, jako że biskup otomuniecki Konrad I wspominał o Kietrzu jako mieście, przy okazji spisywania dokumentu „**Aktu zmiany pól**”. W latach 1557-1877 Kietrz był własnością śląskiego rodu von Gaschin.

5)

7)

Warto zobaczyć:

5) - **barokowy kościół parafialny św. Tomasza** z XVI i XVIII w., z trójnawową bazyliką sklepioną kolebkowo i dobudowanymi, do jego bocznych naw, barokowymi kaplicami z kopułkami i latarniami, osmioboczną wieżą wyrastającą z kwadratowego planu zwieńczoną barokowym hełmem z latarnią

8)

9)

6) **zabytkowa figura św. Floriana**, z poł. XVIII w. znajdująca się w parku obok rynku

7) **barokowe, kamienne figury religijne** z pierwszej poł. XVIII w., ze sceną Nawiedzenia NMP w górnej części figury, usytuowane na środku rynku

8) **ruina pałacu** (XVI - XIX w.), siedziby rodu von Gaschin, znajdująca się w sąsiedztwie kościoła parafialnego

9) **kościół klasztorny p. w. Trzech Króli**

10) późnobarokowa kaplica cmentarna św. Krzyża z poł. XVIII w.

11) boiska „Orlik”

12) pomnik ku czci Sybiraków

13) tradycją się już stał półmaraton Kietrz – Rohov, który corocznie w czerwcu przyciąga wielu biegaczy z Polski i zza granicy

14) kryta pływalnia w Kietrz

Kozłówki

Pierwsze wzmianki o miejscowości Kozłówki datuje się na 1272 rok, kiedy to biskup ołmuniecki nabył Kozłówki jako wieś czynszową. Miejscowość zwano Cozłuwky tj. Małe Koźle.

Warto zobaczyć:

15) zabytkowy kościółek św. Anny

16) pomnik „Ecce Homo” dwóch braci, którzy pozabijali się w kłótni o miedzę

Lubotyń

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1262 roku. Na wzgórzu na południe od wsi stał kiedyś zamek po którym studnia u stóp wzgórza nazwana została „zamkową”. W XIX wieku w Lubotyniu znajdowały się: gorzelnia, browar oraz bażanciarnia.

Warto zobaczyć:

17) neogotycki kościół z 1262 r.

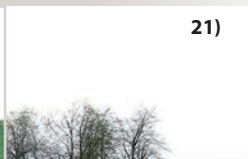
18) park wiejski, w którym znajduje się pomnik przyrody - lipa drobnolistna

19) grób i tablica pamiątkowa dawnych właścicieli Lubotynia

20) folwark Konstanzenhof należący do wsi folwark znajduje się na północ od Lubotynia. Teren obecnie jest porośnięty drzewami za których widoczna jest ruina budynku mieszkalnego

21) kurhany, znajdują się na północ od Lubotynia przed dawnym folwarkiem obok kopalni piasku

Ludmierzyce

Mała wieś w południowo-zachodniej części gminy Kietrz. Przez Ludmierzyce przepływa rzeka Ostra. Według podań wieś powstała w XII w. W latach 1540-1665 Ludmierzyce ulegało wpływom ewangelickim (luteranizm był tutaj najdłużej wyznawany). W roku ok. 1910 we wsi istniało więzienie. Drogą, która prowadzi do Pilszcza, w 1683 roku Jan III Sobieski ze swoim wojskiem podążał na odsiecz Wiednia.

Warto zobaczyć:

22) Kamienna figura Chrystusa autorstwa Paula Ondruscha z Głubczyc umiejscowiona na fasadzie kościoła

Nasiedle

Wieś po raz pierwszy wymieniona w ruskiej Kronice Ipatiewskiej w 1253 r. jako gród Nasile.

Warto zobaczyć:

23) barokowy pałac z regencyjną dekoracją elewacji wzniesiony w 1730 r.

24) kościół p.w. św. Jakuba Starszego z 1881 roku.

25) Krzyż pokutny z XIV-XVI w.

Nowa Cerekwia

Wieś w pobliżu której znaleziono ślady po licznych osadach prehistorycznych. Pierwsza zapisana wzmianka o wiosce pojawia się w 1234. Nowa Cerekwia uzyskała prawa miejskie w XIII wieku, lecz utraciła je przed II wojną światową.

Warto zobaczyć:

26) ruiny Kościoła cmentarnego św. Wacława z 1688r na którym zachowały się kamienne epitafia

27) kościół św. Pawła i Piotra wybudowany w latach 1783 - 1787w stylu późnobarokowym z elementami klasycyzmu

28) ruiny zamku rodu Vrbnówz XVI wieku

29) miejski charakter zabudowy z obszernym czworobocznym rynkiem

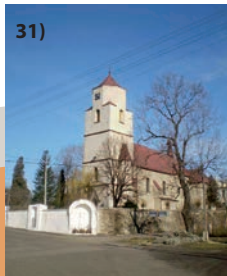
30) trzyprzęsłowy wiadukt kolejowy zbudowany w 1907r. Była to linia kolejowa Baborów - Opawa przez Pilszcz. Ostatni pociąg po tym moście przejechał w czerwcu 1996r.

Pilszcz

Wioska leży na historycznej trasie przemarszu wojska króla Jana III Sobieskiego podążającego w 1683 roku na odsiecz Wiednia. Na pamiątkę tego historycznego wydarzenia w Kościele NMP widnieje obraz upamiętniający to wydarzenie. W 1884 roku w okolicy wioski odkryto tzw. Skarb z Pilszcza, który pochodził z epoki brązu a były to naszyjniki, brzochoły.

Pilszcz charakteryzuje się dużą ilością zieleni (drzewa, krzewy szlachetne i ozdobne). Najpopularniejszym tutaj drzewem jest lipa. We wiosce występuje duża liczba grzybów np. purchawica olbrzymia będąca pod ochroną.

Warto zobaczyć:

31) gotycko-renesansowe sanktuarium Matki Boskiej Pilszczańskiej z 1593 roku, do którego przybywają liczne pielgrzymki.

Rogożany

Wieś w gminie Kietrz znana już w 1377 roku jako Rosensan.

Rozumice

Wieś położona w okolicy z łagodnymi pagórkami. Początkowo w roku 1260 znajdowała się tu osada, która pierwszy raz została odnotowana w 1335 roku. Prawdopodobnie osadę zamieszkiwali ludzie przybyli z Górnej Frankonii.

Drogi prowadzące do Rozumic obsadzone są drzewami czereśni.

Warto zobaczyć:

32) ruiny kościoła ewangelickiego powstałego w latach 1804-1807 na miejscu wcześniejszej świątyni z 1403 roku

33) spichlerz drewniany piętrowy

- stanowisko archeologiczne z okresu dolnego paleolitu - z jednymi z najstarszych śladów pobytu człowieka na ziemiach polskich.

- częściowy Rezerwat Leśny Rozumice, który powstał w 2000 roku dla ochrony lasu liściastego. Występuje tu 171 gatunków roślin, z czego 7 chronionych. Do najciekawszych roślin, które można w rezerwacie napotkać należą: cieszyńnianka wiosenna, lilia złotogłów oraz turzycza zgrzebłowata. Fauna rezerwatu jest również ciekawa, żyją tutaj: turkawka, muchołówka białoszyja, padalec, gacek brunatny, borowiec wielki i in.

34. pomnik poległych w I wojnie światowej z napisem w języku polskim oraz niemieckim „nigdy więcej wojny”.

Ściborzyce Wielkie

Miejscowość otoczona z trzech stron granicą Republiki Czeskiej. Według legend przez wieś przebiegał szlak bursztynowy. Herb wsi pochodzący z XIX wieku przedstawia klucz do spichlerza i lemiesz. Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzi Kościół Ewangelicko-Augsburski oraz Kościół Rzymskokatolicki.

Wojnowice

Wojnowice w 1294r. zwało się Woianowicz, w 1377r. Woinowicz. W 1945 w czasie działań wojennych przez Wojnowice przeszedł 7 razy front wojenny i wieś bardzo zniszczył. Większość domostw nie nadawała się już do naprawy.

Gmina Krzanowice

www.krzanowice.pl

Krzanowice

Znajduje się tu **kościół parafialny p.w. św. Wacława**, wzmiankowany w 1288 r., początkowo drewniany, obecny neobarokowy, zbudowany w l. 1914-1915 według projektu Jozefa Seyfrieda, ołtarz główny patrona oraz dwa boczne – św. Anny i św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus barokowo-klasykistyczne z XVIII w., rokokowa ambona z końca XVIII w., z tego okresu komoda zakrystyjna z ozdobnymi okuciami oraz malowany na drewnie obraz św. Marii Magdaleny obmywającej nogi Chrystusowi. W kościele znajdują się także późnobarokowe rzeźby świętych: Jadwigi, Elżbiety, Floriania, Michała Archanioła oraz Chrystusa Zmartwychwstałego.

Kościół parafialny św. Wacława

- kościół p.w. św. Wacława – otwarty dla wszystkich od rana do wieczora: GPS: 50°1'3.522"N, 18°7'11.547"E

- **kościół filialny p.w. św. Mikołaja (Mikołaszek)**, wzmiankowany jako drewniany w 1613 r., obecny póź-

słup Niepokalanego Poczęcia NMP

kościół filialny p.w. św. Mikołaja (Mikołaszek)

nobarokowy z 1744 r., wzniesiony jako wotum dziękczynne za uratowanie Krzanowic przed najazdem Węgrów, do niedawna otoczony ceglany murem, neogotycki ołtarz z późnobarokowymi figurami dwóch biskupów, klasycystyczna ambona z przełomu XVIII/XIX w. z baldachimem zwieńczonym rzeźbą baranka.

GPS: 50°1'22.527"N, 18°8'5.323"E

Telefon na plebanię: +48 32 410 80 94

- średniowieczny rynek z **barokową kolumną Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej**.

Bojanów

Kościół parafialny p.w. Chrystusa Króla, zbudowany w 1928 r., wewnątrz w stylu bazylikowym, na ścianach prezbiterium ciekawe mozaiki Chrystusa Króla oraz dwunastu apostołów. Na plebanii znajduje się kopia obrazu Matki Boskiej Kodeńskiej, malowana na blasze z wytłaczanymi sukienkami, z niemieckimi inskrypcjami (2. poł. XVII albo XVIII w.), wedle wątpliwej tradycji pozostawiona tu jako wotum przez króla Jana III Sobieskiego.

Kościół parafialny Chrystusa Króla

Borucin

Kościół parafialny p.w. św. Augustyna, neogotycki, zbudowany w l. 1904-1905, ołtarz główny drewniany, neogotycki, wykonany przez kolońską firmę Wefers, z obrazem patrona, po bokach ołtarzowe figury św. Jana Chrzciciela oraz św. Floriania, ołtarze boczne: maryjny i Najświętszego Serca Pana Jezusa (1905), gotycka ambona, chrzcielnica, w prezbiterium figury św. Apostołów Piotra i Pawła z firmy Meyer w Monachium oraz 14 stacji drogi krzyżowej (1905).

Kościół św. Augustyna

- **kościół p.w. św. Augustyna** – otwarty dla wszystkich od rana do wieczora; GPS: 50°0'23.148"N, 18°9'14.867"E

- były **zabudowania folwarczne po rodzie Lichnowskich**

- możliwe zwiedzanie tylko z zewnątrz obiektu;

GPS: 50°0'42.732"N, 18°9'37.98"E

Pietraszyn

Kaplica św. Barbary, neogotycka, ufundowana w 1884 r., z wieżą, na fasadzie tablica upamiętniająca mieszkańców, którzy zginęli w I wojnie światowej.
GPS: 50°1'59.807"N, 18°5'25.367"E

Kaplica św. Barbary w Pietraszynie Kościół św. Barbary w Pietraszynie

Kościół p.w. św. Barbary, filialny parafii Krzanowice, zbudowany w l. 1930-1931, jedyny obiekt w stylu kubistycznym na terenie powiatu raciborskiego.

GPS: 50°2'5.711"N, 18°5'32.891"E

Wojnowice

Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego zbudowany został w latach 1793 -1794 na planie równoramiennego krzyża greckiego przez raciborzan: budowniczego Franciszka Bolka przy współudziale mistrza ciesielskiego Franciszka Hubnera. W 1931 roku kościół został powiększony przez dobudowę transeptu i nowego prezbiterium.

kościół Podwyższenia Krzyża Św

GPS: 50°3'25.992"N, 18°9'5.651"E

- **zespół pałacowo-parkowy w Wojnowicach k/Raciborza**, to wyjątkowo urocze miejsce, czarujące nie tylko pięknem architektury i przyrody, lecz także obecną na każdym kroku historią. Pałac został zbudowany w latach trzydziestych XIX wieku. Obecny kształt tego okazałego obiektu w stylu neobarokowo-klasycystycznym, powstał w wyniku gruntownej przebudowy i rozbudowy w ostatnich latach XIX wieku. Otacza go 4,5 hektarowy park, z okazałymi i rzadkimi gatunkami drzew oraz krzewów i ciekawymi aranżacjami parkowymi, otoczony wysokim murem z cegły klinkierowej, z dwiema dużymi, żelaznymi bramami.

Pałac w Wojnowicach

- **pałac Wojnowice wraz z parkiem oraz Muzeum Wsi Dawnej** – możliwość zwiedzenia po wcześniejszym umówieniu się. GPS: 50°3'39.204"N, 18°9'8.892"E

W gminie Krzanowice odbywają się różne, ciekawe wydarzenia kulturalne związane z miejscowym folklorem. Są to przede wszystkim: Pogrzebanie Basa – tradycyjna zabawa ostatkowa z inscenizacją. Wyjątkowa w skali kraju jest procesja konna w dniu 6 grudnia do kościołka p.w. św. Mikołaja, przez miejscowy nazywanego „swatym Mikołaszkiem” lub po prostu „Mikołaszkiem”. Co roku odbywają się także dożynki gminne wraz z pochodem i barwnie oraz humorystycznie przystrojonymi maszynami rolniczymi. A w okresie świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocy odbywa się Festiwal Kuchni Regionalnej.

Spichlerz w Wojnowicach

Procesja konna

Pogrzebanie Basa

W Krzanowicach znajduje się nowo wybudowany kompleks boisk sportowych „Orlik 2012”, z którego po ówczesnej rezerwacji mogą korzystać wszyscy zainteresowani. W Krzanowicach znajduje się także ogólnie dostępny plac zabaw dla najmłodszych.

Boisko Orlik

Centrum zabawy

Gmina Krzyżanowice leży w powiecie raciborskim, w południowo-zachodniej części województwa śląskiego. Zajmuje powierzchnię 69 km² i liczy około 11,5 tys. mieszkańców. W skład Gminy wchodzi 10 sołectw: Krzyżanowice, Chałupki, Tworków, Bieńkowice, Bolesław, Owsiszczce, Nowa Wioska, Roszków, Rudyszwałd oraz Zabełków. Od wschodu granicą gminy jest rzeka Odra, a od południa i zachodu granica państwa. Krzyżanowice to typowa gmina rolnicza. Sprzyja temu łagodny, umiarkowany klimat, kształtowany przez prądy powietrzne związane z bliskim sąsiedztwem Bramy Morawskiej. Taki właśnie typ klimatu jest optymalny dla produkcji rolnej.

Ziemie nad górną Odrą sięgają swoją historią czasów epoki kamiennej. Na terenie gminy Krzyżanowice odkryto narzędzia kamienne, datowane na 240 000 - 180 000 lat p.n.e., będące najstarszymi śladami bytności człowieka na obecnych ziemiach polskich. Pierwsze pisemne wzmianki o większości wsi, wchodzących w skład gminy Krzyżanowice, pochodzą z XII - XIV wieku. Na przestrzeni wieków obszar gminy należał na przemian do Polski, Czech, Austro-Węgier, Prus, Niemiec, a od 1945 roku ponownie do Polski. Złożone dzieje tej ziemi sprawiły, że przybrała ona bogaty, wielokulturowy charakter z elementami kultury polskiej, morawskiej (czeskiej) i niemieckiej. Ze względu na lokalizację gmina była miejscem przemarszu wielu wojsk m.in.

szwedzkich i duńskich w okresie wojny trzydziestoletniej, ale także przemarszu wojsk króla Jana III Sobieskiego śpieszącego z odsieczą na Wiedeń. Koniec wojen śląskich i wojny siedmioletniej (1763 r.) przesądziły o tym, że tutejsze ziemie na długo stały się częścią państwa pruskiego. Po I wojnie światowej nastąpiły poważne zmiany terytorialne. Na mocy traktatu wersalskiego z 1919 r. cały obszar gminy Krzyżanowice został objęty

plebiscytem. Sympatie mieszkańców były podzielone, ale decyzją zwycięskiej koalicji wszystkie wsie wchodzące w skład dzisiejszej gminy przyznano państwu niemieckiemu. Po zajęciu w kwietniu 1945r. obszaru gminy Krzyżanowice przez wojska radzieckie i czechosłowacką brygadę pancerną ziemie te zostały przyznane państwu polskiemu. Na początku cała gmina należała do ówczesnego województwa śląskiego a w wyniku reformy administracyjnej z 1950 r. znalazła się na terenie nowo utworzonego województwa opolskiego. Kolejna reforma administracyjna przeprowadzona w 1975 r. spowodowała, że gmina Krzyżanowice wróciła w granice początkowo województwa katowickiego, a następnie w roku 1999 województwa śląskiego.

Bieńkowice

Bieńkowice mogą się poszczycić najstarszą czynną kuźnią i najbogatszym muzeum kowalstwa. Wszystko za sprawą rodziny Socha. Jak podaje tradycja, wszystko zaczęło się od Janka Sochy rodem spod Krakowa, który w 1683 roku szedł pod Wiedeń z Sobieskim. Kiedy polska armia rozbiła się obozem na polach pod Raciborzem, w Bieńkowicach poznał dziewczynę. Tak się w niej zakochał, że zaprzysiągł rychły powrót. Po pokonaniu Turków dotrzywał obietnicy. Przyjechał nad Cynę, ożenił się z ukochaną, doczekał się syna Andrzeja, a jako że był kowalem, założył w Bieńkowicach kuźnię. Było to w roku 1702. Odtąd Sochowie niezmiennie od wieków zajmują się tym samym fachem. Po wspomnianym Janku jego syn Andrzej, potem kolejno: Franciszek, Urban, Antonii i Jan. W 1910 r. przyszedł na świat Alojzy Socha, kowal w siódmym pokoleniu. Jego syn Jan i wnuk Robert podtrzymują tradycję. Nadal kują żelazo w starej kuźni (obecna murowana powstała 1840 roku na miejscu pierwotnej drewnianej), a przy domu urządzili również muzeum kowalstwa. Nigdzie indziej w Polsce nie można zobaczyć aż tylu zabytków tego fachu.

Kościół parafialny Wszystkich Świętych wymieniany jest już w 1351 roku. Obecny barokowy został zbudowany w latach 1719-1730. W ołtarzu głównym zachował się obraz Wszystkich Świętych pędzla Antoniego Scholtza (1736). Przy ul. Raciborskiej znajduje się neogotycki budynek

klasztorny elżbietanek, zbudowany w 1900r. Obecnie mieści się tutaj centrum kultury, biblioteka i lokalne muzeum z eksponatami poświęconymi prehistorii dorzecza górnej Odry, m. in. zęby i kły mamutów, czy naczynia ludów pierwotnych. W starej remizie strażackiej znajduje się sprawna zabytkowa sikawka konna z 1906 roku, na której miejscowi strażacy wywalczyli mistrzostwo Polski.

Od niepamiętnych czasów w drugi dzień świąt wielkanocnych w Bieńkowicach urządzana jest tradycyjna procesja konna zwana „Osterreiten“. W święto św. Huberta odbywa się pogoń za lisem.

Bolesław

We wsi znajduje się neoromański **kościół parafialny św. Jadwigi Śląskiej**, zbudowany w latach 1874 -1877. W sąsiedztwie szkoła z 1898 roku. Zachował się także młyn z 1849 roku oraz trzy dwukondygnacyjne spichlerze z XVIII i XIX wieku.

tego miejsca świadczą zachowane relikty fosi oraz średniowiecznych umocnień bastionowych. Nad wejściem zachował się herb rodowy byłych właścicieli – bogatych żydowskich bankierów Rothschildów. Przy pałacu znajdowało się kiedyś międzynarodowe przejście graniczne, a reliktem tamtych czasów pozostał dziś most graniczny z 1899 roku, zwany dawniej Mostem Jubileuszowym Cesarza Franciszka Józefa. Przy nim budynek dawnego zajazdu i restauracji z końca XIX wieku. Warto zobaczyć zabudowania dworca kolejowego z połowy XIX wieku, powstałe w związku z uruchomieniem w 1847 roku pierwszego połączenia Prus i Austro-Węgier przez Racibórz-Chałupki.

Chałupki

Największą atrakcją Chałupek jest obszar chronionego krajobrazu – Graniczne Meandry Odry, które są objęte programem Natura 2000.

Występuje tu kilka rzadkich zbiorowisk roślinnych chronionych w skali europejskiej, m. in. lasy nadrzeczne z olszą czarną i jesionem, łągi wierzbowo-topolowe i fragmenty wilgotnych łąk. Potwierdzono występowanie ponad 120 gatunków roślin. Żyją tu bobry, wydry, rzadkie motyle, a także zagrożone wyginięciem chrząszcze. Swoje gniazda w urwistych brzegach buduje zimorodek. Przez Meandry prowadzi polsko-czeska ścieżka edukacyjna.

Położony nad brzegiem Odry barokowy pałac w Chałupkach został wzniesiony w 1682 roku na fundamentach średniowiecznej twierdzy nazywanej niegdyś Baruts-werde. O pierwotnym, obronnym charakterze

Krzyżanowice

Pałac w Krzyżanowicach zbudowano w 1670 roku jako „okazały pański dom” na miejscu starszego dworku. Około 1960 roku został przebudowany przez zamożną rodzinę Lichnowskich w duchu neogotyku. Budowlę wzbogacono wówczas o okrągłą wieżę w południowo-wschodnim narożu. Z połowy XIX wieku pochodzi budynek bramy, wzniesiony w stylu neogotyku angielskiego, z zachowaną ozdobną kratą żeliwną i tablicą inskrypcyjną. Pałac otacza arboretum. Rośnie tu wiele egzotycznych gatunków drzew, a wśród nich okazały Liriodendrom tulipifera, czyli tulipanowiec amerykański z rodziny magnoliowatych.

Gościli tu dwaj wybitni muzycy romantyczni. W sierpniu 1806r., na zaproszenie Lichnowskich, koncertował przyjaciel rodziny – Ludwig van Beethoven. Wiosną 1848 roku krzyżanowicki pałac stał się miejscem tajemnego spotkania Franciszka Liszta oraz Karoliny Iwanowskiej, która uciekła z Rosji od swojego męża. Liszt tu także komponował. Obecnie pałac jest własnością Sióstr Franciszkanek Maryi Nieustającej Pomocy, które prowadzą w nim dom pomocy społecznej. We wsi warto również zobaczyć późnobarokowy kościół parafialny św. Anny, zbudowany w latach 1791-1793. Nad wejściem do świątyni widnieje okazały kartusz z herbem Lichnowskich.

Co roku w Krzyżanowicach odbywają się koncerty muzyki poważnej upamiętniające pobyt w Krzyżanowicach Liszta i Beethovena.

Nowa Wioska

Najmniejsza wieś w gminie, która powstała w XIV w., przez lata część Owsiszcz. Prowadzi do niej aleja lipowa, dziś pomnik przyrody. Od wielu lat, w okresie bożonarodzeniowym warte zobaczenia są oświetlone domostwa i przydomowe orodki.

Owsiszcze

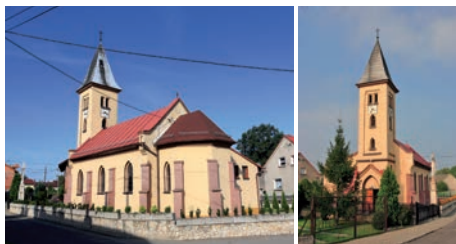

Najpiękniejsza wieś województwa śląskiego w 2007 roku. To tu odnaleziono słynny pięściak sprzed 250 tys. lat – narzędzie prehistorycznego człowieka.

Warto obejrzeć neoromański kościół parafialny Najświętszego Serca Pana Jezusa, wzniesiony w latach 1923-1924.

Roszków

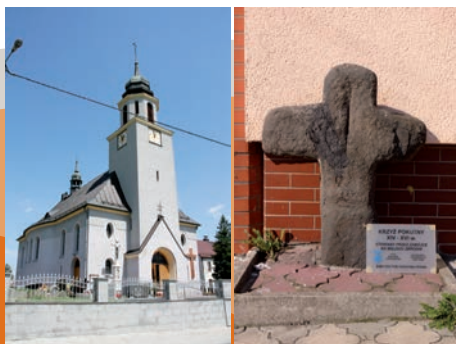

Wieś z XVI wieku z kościołem Najświętszego Serca Pana Jezusa, zbudowanym w latach 1881-1883, pierwotnie jako neogotycka kaplica.

Wzdłuż Roszkowskiej żwirowni wiedzie ścieżka rowerowa aż do mostu w Krzyżanowicach.

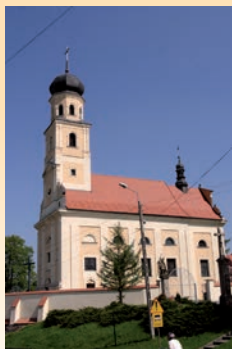
Rudyszwałd

Wieś powstała już na przełomie XIII/XIV wieku. Warto obejrzeć kościół parafialny św. Trójcy zbudowany w 1935 roku. Przy ul. Zabełkowskiej mieści się krzyż pokutny - kamienny pomnik średniowiecznej jurysdykcji, wyciosany z piaskowca, postawiony przez zabójcę jako zadośćuczynienie za swój postępek.

Tworków

Wyjątkowej klasy zabytkiem jest **barokowy kościół parafialny św. Piotra i Pawła**, wzniesiony w latach 1691-1694 według projektu Jana Zellera z Opawy. We wnętrzu zachowała się piękna dekoracja stiukowa Antoniego Signo z Opawy (1691), nad chórem malowidło z kompozycją Sądu Ostatecznego, loża kolatorska z końca XVII wieku, a także bogato zdobiony snycerką ołtarz główny z tego samego okresu, z obrazem „Nakarmienia rzesz”.

istnieje możliwość zwiedzenia go w części udostępnionej dla turystów. W dawnym parku przypałacowym mieści się dzisiaj basen, z którego można korzystać w okresie letnim.

Przy ul. Młyńskiej **młyn z 1914 roku**, napędzany turbiną, stojący na miejscu starszego drewnianego, wodnego, wzmiankowanego w 1703 roku, użytkowany do dziś. Młyn jest w rękach rodziny Pawlik już od dziesięciu pokoleń. Dla turystów są tutaj organizowane specjalne pokazy.

Na skraju wsi stoi późnobarokowy **filialny kościół pątniczy św. Urbana**, zbudowany w 1779 roku z zachowaną we wnętrzu lożą kolatorską zdobioną herbem Eichendorffów i rokokowym ołtarzem z 1779 roku. Zamek w Tworkowie obecnie zachowany jako ruina, to stara średniowieczna twierdza, otoczona niegdyś fosą, w drugiej połowie XVI wieku przebudowana w stylu renesansowym. Na przełomie XVII/XVIII wieku zamek zyskał cechy barokowe, a w latach 1872- 1874, wedle projektów architekta Heidenreicha, nadano mu styl neorenesansowy. Budowla sponęła w 1931r. W początkach XIX wieku wielokrotnie bywał tu u swojego wuja poeta Joseph von Eichendorff. Ze względu na ponurą atmosferę nazywał zamek „gniazdem sowy”. Obecnie

Zabelków

We wsi warto obejrzeć **kościół św. Jadwigi Śląskiej**, zbudowany w latach 1936-1937 z barakowo-ludową rzeźbą Chrystusa Zmartwychwstałego. W Zabelkowie mieści się również targowisko.

Gminę Pietrowice Wielkie tworzy 10 wsi: Pierowice Wielkie – siedziba władz gminnych, oraz Cyprzanów, Gródczanki, Kornice, Krowiarki, Lekartów, Maków, Pawłów, Samborowice i Żerdziny.

Cyprzanów

Cyprzanów pierwotnie był częścią Janowic, obecnie miejscowości są połączone. Nazwa pochodzi od imienia kantora Cypriana. W roku 1339 właścicielem wsi był rycerz Mieszko na Kornicy, który darował kościołowi parafalnemu z Raciborza dochody z połowy wioski. Wkrótce cała wieś przeszła na własność kolegiaty raciborskiej. Wieś zniszczył w 1861 roku wielki pożar. Z Cyprzanowa pochodzi wybitny działacz śląski z okresu „Wiosny Ludów” Emanuel Smolka (1820-1854).

Kościół w Cyprzanowie

We wsi kościół parafialny Trójcy Świętej, zbudowano w latach 1865-88 w stylu neogotyckim. Ponadto zachowało się szereg typowych zagrod w układzie frankońskim z końca XIX wieku i początku XX wieku, kapliczka z połowy XIX wieku.

Gródczanki

Plac zabaw w Gródczankach

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1377 roku, nazwa posiada fonetykę czeską: hradczyani - ludzie z Hradka. Przy drodze do Pietrowic stoi drewniany kościół odpustowy. Grodzisko położone nad rzeką Troją było założone w XIII-XIVw. Przez miejscowość prowadzi część drogi rowerowej łączącej gminy Sudice, Kietrz, Krzanowice, Pietrowice Wielkie.

Kornicy

Wieś wzmiankowana około 1300 roku, chociaż są zapisy z 1283 roku gdzie jest mowa o Mieszku na Kornicy. W 2 połowie XV wieku wieś należała do Pyrzynów, a w połowie XVI w. przeszła w ręce Reiszowiczów, którzy przez zakup sąsiednich wsi utworzyli tzw. „państwo korni-

Wieś Kornice

Park w Kornicy

Skatepark w Kornicy

Kapliczka w Kornicy

kie”. W 1711 r. dobra zostały podzielone i odtąd często zmieniały właścicieli.

Na terenie wsi znajdują się pozostałości zamku zbudowanego w połowie XIV wieku - zachowane są zarysy grobli i obwałowań oraz wejście do piwnic. Na terenie wsi są także dwa budynki mieszkalne z 1889 roku oraz magazyn z 1890 roku; ponadto spichlerz dworski z XVIII/XIX wieku, dom mieszkalny z 1891r., kapliczka z końca XVIII wieku z barokowo-ludową rzeźbą św. Jana Nepomucena oraz park podworski, a w nim pomnikowe okazy dębów i lip.

Krowiarki

Nazwę Krowiarki nadano wsi po II wojnie światowej. W gwarze mieszkających tu mieszkańców i ludności zamieszkującej okoliczne wioski, Krowiarki zwane były „Krawarzem”. Przez Niemców wieś zwana była „Polnisch Kravarn”. Nazwa wioski zmieniła się kilkakrotnie w 1223r. - Cravar, w 1278 r. - Kravar, w 1679 r. - Krawarsz, później Krawarze, pol. Krowiarze (hodowcy krów). Kiedy wioska powstała, nie wiadomo; ale najprawdopodobniej na przełomie XII i XIII w. Już w 1223 roku jej mieszkańcy placili dziesięcinę klasztorowi norbertanek w Rybniku. Kiedy Rybnicki klasztor przeniesiono do Czarnowosów pod Opolem, wioska nadal pozostała jego własnością. Stało się tak gdyż księżeta Mieszko i Przemysław zwolnili poddanych (mieszkańców Krowiarek) od podatków i robocizny dla księstwa i odtąd wieś wykonywała służbę na rzecz klasztoru.

Zielone centrum w Krowiarkach
Kościoły w Krowiarkach

W 1223 r. został zbudowany pierwszy kościół w Krowiarkach, który w 1447 został przebudowany. Patronem kościoła aż do wieku XV był klasztor w Czarnowasach. Kościół po wprowadzeniu protestantyzmu dostał się w ręce protestantów i przeszedł na ich własność. W tym roku protestant Leonard von Dobschitz wybudował plebanię, chlewnię i stodołę. Na początku XVII w. Kościół został zwrócony katolikom i stał się, na jakiś czas, kościołem filialnym Makowa. Był on poświęcony czci Narodzenia N.M.P. Zbudowany był z drewna, miał 3 ołtarze, w wieży znajdowały się 2 dzwony. Doroczny odpust obchodzone w drugą niedzielę po Wszystkich Świętych. Nowy, większy kościół wybudował w roku 1709 jeden z właścicieli Krowiarek - hrabia Paczyński.

Kościół w Krowiarkach

Zamek w Krowiarkach

W latach 1852 – 1877 pierwotnie drewniany pałac był całkowicie przebudowany, założono także park. W 1898 r. Donnersmarckowi postawili skrzydło neogotyckie w miejscu spalonego (w 1892 r) skrzydła drewnianego. Taki stan pałacu utrzymał się do dnia dzisiejszego.

Zielone centrum w Krowiarkach

Lekartów

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1445 roku, nazwa pochodzi od imienia Lekart. Pierwotnie była własnością książąt raciborskich, w 1445 r. należała do spadku księżnej Małgorzaty,

a w 1479 r. właścicielem wsi był Fryderyk na Lekartowie. Przez wieki wieś była w różnych rękach (m.in. w latach 1625-1796 należała do „państwa kornickiego”). Po 1796 roku była wolną osadą. We wsi jest kaplica z 1820 roku, odnowiona w 1860 roku (wewnątrz barokowa rzeźba św. Jana Chrzciciela z połowy XVIII wieku) oraz krzyż pokutny, nazwany „cyrylikiem”.

Maków

Wieś Maków

Maków leży nad rzeką Cyną, na północ od Pietrowic Wielkich - 10 km od Raciborza. Za datę powstania wsi podaje się rok 1222, kiedy to Maków należał do hrabiego Wenera będącego palatynem księcia Kazimierza z Opoli. W 1437 roku książę Mikołaj z Raciborza, chcąc się wzbogacić przywłaszczył sobie majątek i folwark Maków.

Według kroniki z 1532 roku 33 gospodarstwa oraz 17 ogrodników należało do księstwa raciborskiego, a pozostała część do rycerskiego zakonu Joannitów. Młyn, który do tej pory należał do zakonu z Rud Wielkich, wydzierżawił młynarz Jerzy.

Na terenie wioski znajduje się kościół pw. św. Jana Chrzciciela.

Do 1565 roku Maków należał do Raciborza. Od 1565 do 1575 roku Maków należał do Opawy.

Zielone centrum w Makowie

Boisko w Makowie

Kościół w Makowie

Pawłów

Pawłów to wieś znajdująca się na skraju gminy Pietrowice, wzmiankowana około 1300 roku. Na początku XIV wieku folwark należał do kolegiaty w Raciborzu. Wieś wielokrotnie zmieniała właścicieli, do których należeli m.in.: Salisowie, Holly, Laryszowie, Poserowie, Fragsteinowie i Strachwitzowie.

We wsi jest neogotycki kościół parafialny, zbudowany w latach 1904-16 na miejscu poprzedniego, drewnianego kościoła.

Wieś znana z ciekawie organizowanych dożynek, których organizatorem jest Rada Parafialna wraz z Radą Sołectwa, każdego roku w III niedzielę września.

- mal. Antoni Blasch), rzeźby barokowe oraz żeliwna płyta nagrobna z 1843 roku.

Kościół otoczony był murem obronnym z XVI w., z którego zachował się odcinek ze strzelnicami i szkarpami uskokowymi. Poza wsią po drodze do Gródczanek stoi drewniany kościół odpustowy św. Krzyża o konstrukcji zrębowej, zbudowany w 1667 roku,

Kościół w Pietrowicach Wielkich odnowiony w 1743 roku. Posiada bogate wyposażenie barokowe z połowy XVIII w. (w m.in. mezzotinta z Adoracją Cudownego obrazu MB z Rud, z widokiem kościoła i klasztoru, wykonana przez Jana Eliasza Ridingera z Wiednia około 1752 roku). Przy kościele znajduje się kapliczka neogotycka z 1899 roku,

Kościół drewniany św. Krzyża w Pietrowicach Wielkich

z cudownym źródłem. W latach 2002 - 2005 na terenie wokół kościółka, na obszarze 2,5 ha, powstał park z arboretum i oczkiem wodnym.

Pietrowice Wielkie

Wieś gminna, wzmiankowana w 1373 roku. W połowie XIII wieku król czeski Otokar II подарował wieś wraz z ziemią kietrzańską biskupowi Brunonowi z Ołomuńca, który zbudował tu w 1281 roku kościół. Odtąd Pietrowice należały do biskupów ołomuńskich a potem, a w latach 1557 - 1877 - do rodu Gaczyńskich. W Pietrowicach urodził się ks. Paweł Schebesta (1887-1967), światowej sławy etnolog,

Procesja konna w Pietrowicach Wielkich

Wieś posiada układ owalnicowy i zwartą zabudowę. Zachowała się znaczna ilość zagród typu frankońskiego z końca XIX i początku XX w., roszarnia z końca XIX w. oraz figura św. Jana Nepomucena z XVIII w.

największy znawca Pigmejów.

We wsi jest kościół parafialny św. Wita, Modesta i Krescencji, zbudowany w XVI wieku, rozbudowany w 1822 i 1935 roku. Z pierwotnego kościoła gotyckiego zachowały się od zachodu trzy przęsła. Wieża wzniesiona w 1822 roku. W kościele są obrazy z drugiej połowy XVIII wieku (m.in. obraz św. Mikołaja z 1827 roku

Eco exhibition in Pietrowice Wielkie

Samborowice

Kościół w Samborowicach

Wieś wzmiankowana w akcie fundacyjnym z 1288 roku. Nazwa pochodzi od imienia Sambor. W 1308 roku należała do komandorii joannitów w Grobnikach, ale już w roku 1377 brak jej w wykazie ich posiadłości. W roku 1500 Samborowice i Kuchelną zakupił Jarolin (Hieronim) Szamazowski z Rohowa, a po nim było jeszcze kilku innych właścicieli. W roku 1599 jeden z nich, Bartłomiej Reiszwitz, na stałe przyłączył Samborowice do Krzanowic.

Samborowice zasłynęły dzięki pracom archeologicznym, prowadzonymi tu w latach 1973 - 82 w piaskowni, 1 km na zachód od wsi, które doprowadziły do odkrycia i przebadania 115 ciałopalnych grobów popielcowych kultury łużyckiej oraz do odkrycia osady kultury amfor kulistych.

We wsi znajduje się neobarokowy kościół parafialny Świętej Rodziny z 1933 roku.

Żerdziny

Zdjęcia ze wsi Żerdziny

Żerdziny leżące 4 km od Raciborza w kierunku północno-zachodnim pierwszy raz pojawiają się w dokumentach z 1383 roku. Od XIV-XIV wieku wieś należała do Kolegiaty Raciborskiej, a potem do Skarbu Pruskiego.

Dożynki gminne

Jarmark świąteczny

Uroczyste spotkanie władz gminnych

Jarmark świąteczny

Gmina Kietrz

www.kietrz.pl

Gmina Krzanowice

www.krzanowice.pl

Gmina Krzyżanowice

www.krzyzanowice.pl

Gmina Pietrowice Wielkie

www.pietrowicewielkie.pl

